

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och bygglagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och bygglagen (RP 3/2026 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande och till försvarsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- försvarsutskottet FsUU 2/2026 rd
- ekonomiutskottet EkUU 8/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande sakkunnig Tarja Virkkunen, arbets- och näringsministeriet
- regeringsråd Pauliina Kanerva, arbets- och näringsministeriet
- lagstiftningsråd Mikko Koskela, miljöministeriet
- överdirektör Teppo Lehtinen, miljöministeriet
- lagstiftningsråd Liisa Leppävirta, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Kirsi Rajaniemi, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Tommi Nordberg, försvarsministeriet
- sakkunnig inom områdesanvändning Mikko Manninen, Tillstånds- och tillsynsverket
- direktör Kirsi Levä, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- utvecklingschef Paula Mäenpää, Finlands Kommunförbund
- ordförande, övervakningsdirektör Leena Salmelainen, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry
- direktör för företagsansvar Kirsi Martinkauppi, Byggnadsindustrin RT rf
- expert i miljö rätt Hannes Koljonen, Finlands naturskyddsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands miljöcentral
- Helsingfors stads service gällande byggnadstillsyn
- Björneborgs stads byggnadstillsyn

Betänkande MiUB 6/2026 rd

- Finlands näringsliv rf
- Kemiindustrin KI rf
- Byggnadspool
- professor Ari Ekroos
- professor Martti Häkkänen.

Inget yttrande av

- högsta förvaltningsdomstolen
- Birkalands välfärdsområde, räddnings- och akutsjukvårdstjänster
- Huvudstaben
- Räddningsverket i Norra Savolax.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och bygglagen ändras.

Enligt propositionen fogas bestämmelser om produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret till lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor. I propositionen föreslås ett undantag från tillstånds- och anmälningsförfarandet för produktionsanläggningar och kraven på placering av produktionsanläggningar så att en produktionsanläggning som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor och som är viktig med tanke på försvaret kan placeras på grundval av ett placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret och en tillståndsansökan eller anmälan som gäller en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret kan prioriteras när myndigheterna behandlar produktionsanläggningens tillståndsansökan eller anmälan om industriell hantering av farliga kemikalier. Dessutom ska utlämnandet av information om verksamheten vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret begränsas samt delgivningen av och hörandet om tillståndsansökan begränsas till den del det är nödvändigt med tanke på den nationella säkerheten och internationella avtal.

Enligt propositionen ska det till bygglagen fogas bestämmelser om placeringstillstånd för vissa produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret, vilket ska tillämpas när det är fråga om antingen en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret enligt lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor eller någon annan produktionsanläggning som förutsätts för försvarets beredskapsändamål och som är av väsentlig betydelse för försvaret. Om den som ansöker om bygglov begär det, ska det avgöras om förutsättningarna för placering föreligger genom ett placeringstillstånd utan detaljplan eller en sådan generalplan i vilken det bestäms att planen får användas som grund för beviljande av bygglov. Tillämpningen av placeringstillstånd förutsätter att produktionsanläggningen enligt ett utlåtande av försvarsministeriet har en väsentlig betydelse för försvaret och att produktionsanläggningen inte finns på ett område som har en gällande detaljplan.

Det föreslås också att det till bygglagen fogas en möjlighet för kommunens byggnadstillsynsmyndighet att under vissa förutsättningar bevilja den som ansöker om tillstånd

Betänkande MiUB 6/2026 rd

rätt att påbörja byggandet innan det undantagslov på grundval av vilket bygglov har beviljats har vunnit laga kraft när det är fråga om en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret eller en annan produktionsanläggning som förutsätts för försvarets beredskapsändamål. En förutsättning för att tillämpa undantaget är att produktionsanläggningen enligt ministeriets utlåtande har väsentlig betydelse för försvaret samt att den som ansöker om tillstånd har ställt godtagbar säkerhet för att säkerställa att verkställigheten av beslutet inte gör ändringsökandet onödigt.

Ändringarna i lagarna ska göras så att de uppfyller kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EG, med undantag för de undantag som har gjorts med stöd av artikel 346.1 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås ändringar i bygglagen (751/2023) och i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), nedan kemikaliesäkerhetslagen. Det föreslås att lagarna kompletteras med bestämmelser om produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret. Syftet med de föreslagna ändringarna är att snabba upp processen för placering av produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret och beredskapen samt tillståndsförfarandena. Förslaget till kemikaliesäkerhetslag innehåller dessutom bestämmelser om att begränsa utlämnande av information till allmänheten till den del det är nödvändigt med tanke på den nationella säkerheten och internationella avtal.

Syftet med propositionen är att förbättra Finlands militära försörjningsberedskap genom att göra placeringen av produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar smidigare. Bakgrunden till ändringsförslagen är det försämrade internationella säkerhetsläget och behovet att stärka Finlands försvarsindustriella grund. Sammantaget anser miljöutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med ändringar.

Bedömning av propositionens syften

I sitt utlåtande (FsUU 2/2026 rd) noterar försvarsutskottet att propositionen måste granskas i ett bredare sammanhang där man bedömer de faktorer som ligger till grund för ett trovärdigt försvar av landet. De främsta pelarna i Finlands försvar är utöver Natomedlemskapet den allmänna värnplikten och den omfattande och kunniga reserv som den medför, tillräcklig materiell beredskap och militär försörjningsberedskap. Den militära försörjningsberedskapen är en central del av den nationella försvarsförmågan, som för sin del stöder sig på hela infrastrukturen i samhället, trafiknäten, den industriella beredskapen och de internationella kommunikationerna.

Försvarsutskottet (FsUU 2/2026 rd) påpekar också att Finland är beroende av utländska råvaror, försvarsmateriel och system vars tillgänglighet kan försämrats i en krissituation. Därför är en så

Betänkande MiUB 6/2026 rd

omfattande inhemsk försvarsmaterielproduktion som möjligt en kritiskt viktig faktor för att säkerställa Finlands totala försvarsförmåga. Försvarsmateriel produceras i Finland huvudsakligen av företag med vilka Försvarsmakten har ingått olika upphandlings- och beredskapsavtal. Produktionen av explosiva varor och ammunition ligger i hög grad i strategiska företags händer. I utlåtandet påpekar försvarsutskottet att försvaret behöver pålitliga industriella partner som har till uppgift att ansvara för byggandet och driften av produktionsanläggningar som är viktiga för försvaret både under normala förhållanden och under undantagsförhållanden.

Enligt försvarsutskottet skapar propositionen en möjlighet till snabbare behandling av tillstånd för projekt som är viktiga för landets försvar. Utskottet understryker samtidigt att man inte prutar på själva säkerhetskraven: anläggningarna måste fortfarande uppfylla de krav som gäller för kemikaliesäkerhet och byggande. Försvarsutskottet behandlar försvarsministeriets roll i att lämna utlåtande och menar att försvarsministeriet har ett särskilt ansvar att se till att sållningen av objekt som kräver särskilt tillstånd på grund av den nationella säkerheten är så strikt som möjligt och dessutom heltäckande motiverad för alla parter och i synnerhet för kommunerna. Den nya regleringen gäller dock bara ett fåtal produktionsanläggningar, vilket innebär att lagändringarna i praktiken inte har någon stor inverkan på kommunernas planläggningsmonopol (FsUU 2/2026 rd).

Försvarsutskottet betonar att avsikten inte är att ge byggprojekt en genväg. I stället ska det aktuella förfarandet avgränsas till ett fåtal projekt som enligt utlåtande av försvarsministeriet är väsentliga för försvaret. Propositionen är avsedd att säkerställa att Finland vid behov snabbt kan inleda och genomföra kritiska industriella investeringar som är viktiga för försvaret och försörjningsberedskapen. Över lag anser försvarsutskottet att propositionen är ytterst behövlig i det nuvarande säkerhetsläget. Utskottet påskyndar genomförandet av den. Även ekonomiutskottet (EkUU 8/2026 rd) anser det viktigt att de föreslagna ändringarna gör det möjligt att så smidigt som möjligt placera produktionsanläggningar som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor och som är viktiga med tanke på försvaret. Utskottet håller med försvarsutskottet om propositionens betydelse och går nedan närmare in på lagförslagets innehåll.

Bedömning av förslaget till kemikaliesäkerhetslag

Syftet med kemikaliesäkerhetslagen är att förebygga och avvärja skador på person, miljö och egendom vilka förorsakas vid tillverkning, användning, överföring, upplagring, förvaring och annan hantering av farliga kemikalier samt explosiva varor. Syftet med lagen är dessutom att främja den allmänna säkerheten. Det föreslås att det till kemikaliesäkerhetslagen fogas bestämmelser om produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar. Syftet med bestämmelserna är att göra tillstånds- och anmälningsförfarandet för dessa anläggningar smidigare och att göra det möjligt att avvika från kraven på placering av produktionsanläggningar med stöd av ett i bygglagen avsett placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar.

Enligt förslaget till kemikaliesäkerhetslag avses med produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret en produktionsanläggning som inte är i Försvarsmaktens besittning och som försvarsministeriet har ansett ha en väsentlig betydelse för försvaret. Förutsättningarna för

Betänkande MiUB 6/2026 rd

tillämpning av undantaget för de här anläggningarna avgörs genom att försvarsministeriet lämnar utlåtande om produktionsanläggningens betydelse för försvaret. Enligt propositionen och de yttranden som utskottet fått väntas undantagen gälla endast ett fåtal produktionsanläggningar. Inga ändringar föreslås i säkerhetskraven för en produktionsanläggnings verksamhet, utan en produktionsanläggning som är viktig med tanke på landets försvar ska uppfylla säkerhetskraven på motsvarande sätt som andra produktionsanläggningar som hanterar farliga kemikalier och explosiva varor. I propositionen föreslås det att tillstånds- och anmälningsförfarandet görs smidigare också så att tillståndsansökan eller anmälan om en produktionsanläggning som är viktig för landets försvar prioriteras när myndigheterna behandlar tillståndsansökningar eller anmälningar om industriell hantering av farliga kemikalier i produktionsanläggningar.

Enligt utredning till utskottet föreskrivs det i 20 § i kemikaliesäkerhetslagen inte om krav på en plan med rättsverkningar när tillstånd beviljas för en produktionsanläggning. Bestämmelser om planläggning finns i lagen om områdesanvändning (132/1999) och bestämmelser om förutsättningarna för uppförande och placering av byggnader i bygglagen. Däremot är det i den gällande 20 § och den nya föreslagna 20 a § i kemikaliesäkerhetslagen fråga om hur man vid prövningen enligt kemikaliesäkerhetslagen ska beakta en eventuell befintlig plan med rättsverkningar eller ett placeringstillstånd, då det är fråga om en produktionsanläggning som är viktig för landets försvar, när det gäller var produktionsanläggningen ska placeras. Syftet med propositionen är att förtydliga tillämpningen av bestämmelserna och att foga en hänvisning till bygglagen utan att det nuvarande rättsläget förändras i fråga om andra produktionsanläggningar än sådana som är viktiga för försvaret. Syftet med den föreslagna 20 a § är att säkerställa att placeringstillstånd enligt 43 c § i bygglagen beaktas vid placeringen av en produktionsanläggning när tillstånd enligt kemikaliesäkerhetslagen beviljas.

I propositionen föreslås ett undantag som gäller skyldigheten för verksamhetsutövaren vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret att lämna information till allmänheten. Verksamhetsutövaren får i enlighet med försvarsministeriets utlåtande begränsa de uppgifter som är tillgängliga för allmänheten, om uppgifterna utgör information som avses i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller om förutsättningarna för handlingssekretess i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet uppfylls. Sakkunniga har påpekat att det i propositionen inte föreslås närmare bestämmelser om innehållet i försvarsministeriets utlåtande eller om dess konsekvenser för verksamhetsutövarens informationsskyldighet. I motiveringen till förslaget till kemikaliesäkerhetslag konstateras det dock att försvarsministeriet i sitt utlåtande ska ta ställning till begränsningarna i fråga om lämnande av information om tillstånds- och anmälningsförfarandet och informationsskyldigheterna. Här föreslår utskottet vissa tekniska preciseringar i lagförslaget.

Enligt förslaget till kemikaliesäkerhetslag får verksamhetsutövaren vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret avvika från sin skyldighet att lämna information om de kemikalier som orsakar risk för storolycka och som hanteras och lagras vid produktionsanläggningen till sådana personer samt sådana närliggande skolor, sjukhus och andra byggnader i allmänt bruk samt produktionsanläggningar som kan beröras av en storolycka som har fått sin början i den produktionsanläggning för vilken en säkerhetsrapport krävs. Villkoret är då att informationen är sekretessbelagd enligt 24 § 10 punkten i lagen om offentlighet i

Betänkande MiUB 6/2026 rd

myndigheternas verksamhet eller enligt lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. I propositionsmotiven står det att när myndigheterna godkänner placeringen av en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret och där verksamheten kan orsaka en storolycka ska de beakta att de ovannämnda aktörer som finns i närheten inte nödvändigtvis får information om de farliga kemikalier som används vid produktionsanläggningen. Sakkunniga har betonat att myndigheterna i vilket fall som helst ska iaktta sekretessbestämmelserna i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. Behovet av att föreskriva om sekretess och anknytande undantag från skyldigheten att lämna information gäller uttryckligen verksamhetsutövaren. Också till denna del ska försvarsministeriet i sitt utlåtande ta ställning till begränsningarna i lämnandet av information. Utskottet föreslår nedan vissa tekniska preciseringar i bestämmelserna om försvarsministeriets utlåtande.

Enligt propositionen kan exakt information om produktionsanläggningen, dess verksamhetsprinciper, de kemikalier som används, anläggningens kapacitet eller något annat motsvarande möjliggöra skadliga försök från fientliga aktörer att påverka verksamheten vid anläggningen. Om de uppgifter som används i tillståndprocessen kombineras med uppgifter från andra öppna källor, kan det uppstå en betydande risk för att skadliga åtgärder kan riktas mot produktionsanläggningen genom att uppgifterna utnyttjas. I propositionsmotiven ser regeringen det som viktigt att säkerställa att en produktionsanläggning som är viktig för försvaret fungerar störningsfritt i alla säkerhetssituationer. De föreslagna ändringarna uppfyller enligt propositionen kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EG, nedan Seveso III-direktivet, bortsett från de undantag som har föreslås med stöd av artikel 346.1 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Utskottet tillstyrker de föreslagna ändringarna.

Ekonomiutskottet lyfter i sitt utlåtande (EkUU 8/2026 rd) fram möjligheten att göra bestämmelserna i kemikaliesäkerhetslagen smidigare också i fråga om andra produktionsanläggningar än sådana som är viktiga för landets försvar. I ljuset av ekonomiutskottets utlåtande ser miljöutskottet det som angeläget att utreda hur motsvarande reglering som föreslås för anläggningar som är viktiga för landets försvar i fortsättningen kan utsträckas särskilt till de fall där placeringen av anläggningen enligt bygglagen kan avgöras med ett placeringstillstånd för omställning till ren energi (*Utskottets förslag till uttalande*).

Bedömning av förslaget till bygglag

I bygglagen föreslås bestämmelser om en ny typ av placeringstillstånd. Placeringstillstånd ska kunna beviljas om det är fråga om antingen en produktionsanläggning som enligt kemikaliesäkerhetslagen är viktig för försvaret eller någon annan produktionsanläggning som förutsätts för försvarets beredskapsändamål och som är av väsentlig betydelse för försvaret. Om den som ansöker om bygglov begär det, ska det enligt propositionen avgöras om förutsättningarna för placering föreligger genom ett placeringstillstånd utan detaljplan eller en sådan generalplan i vilken det bestäms att planen får användas som grund för beviljande av bygglov. Villkoret är då att produktionsanläggningen enligt ett utlåtande av försvarsministeriet

Betänkande MiUB 6/2026 rd

har en väsentlig betydelse för försvaret och att produktionsanläggningen inte finns på ett område som har en gällande detaljplan.

Det föreslås också att det till bygglagen fogas en möjlighet för kommunens byggnadstillsynsmyndighet att bevilja den som ansöker om tillstånd rätt att påbörja byggandet innan det undantagslov på grundval av vilket bygglov har beviljats har vunnit laga kraft när det är fråga om en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret eller en annan produktionsanläggning som förutsätts för försvarets beredskapsändamål. En förutsättning är dessutom att produktionsanläggningen enligt ministeriets utlåtande har väsentlig betydelse för försvaret samt att den som ansöker om tillstånd har ställt godtagbar säkerhet för att säkerställa att verkställigheten av beslutet inte innebär att ändringssökandet inte har någon verkan.

I ett placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig för försvaret är det enligt propositionen fråga om ett projektspecifikt tillståndsförfarande där processens skeden är enklare jämfört med planläggning. Den centrala skillnaden mellan förfarandet för placeringstillstånd och planläggningsprocessen hänför sig till behandlingstidens längd. Längden på planläggningsprocessen är i regel längre, och krävande projekt kan ta flera år. Förfarandet med placeringstillstånd förutsätter inte till exempel myndighetsförhandlingar eller andra förhandlingar som ingår i planläggningsförfarandet eller framläggings- och hörandeskeden. Vid planläggningen kan kommunens beslutande organ välja att inte godkänna planlösningen med åberopande av ändamålsenlighetsprövning. I förfarandet med placeringstillstånd ingår kommunens prövningsrätt i de förutsättningar som räknas upp i förslaget. Beviljandet av placeringstillstånd är således en rättslig prövning, och kommunen kan inte besluta att inte bevilja placeringstillstånd om förutsättningarna uppfylls. Ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret ska enligt lagförslaget avgöras inom sex månader från det att ansökan inklusive bilagor har blivit anhängig och bilagorna möjliggör en behandling av ansökan. Utskottet ställer sig följaktligen bakom de föreslagna ändringarna. I de yttranden som utskottet fått har man dock fäst uppmärksamhet vid vissa detaljer.

Ekonomiutskottet fäster i sitt utlåtande (EkUU 8/2026 rd) uppmärksamhet vid besvärsrätten i fråga om placeringstillstånd. I utlåtandet görs en jämförelse med placeringstillståndet för omställning till ren energi. Besvärsrätt i fråga om placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar har enligt propositionen också den allmänhet som påverkas eller sannolikt påverkas av en olycka och den allmänhet vars intressen beslutet gäller. Av propositionens specialmotivering framgår att den föreslagna bestämmelsen bottenar i Seveso III-direktivet. Bestämmelserna i direktivet har i Finland tolkats så att den berörda allmänheten har besvärsrätt.

Till begreppet ”den berörda allmänheten” räknas organisationer som främjar miljöskydd och som uppfyller kraven i nationell rätt enligt Seveso III-direktivet och konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 122/2004), det vill säga den så kallade Århuskonventionen. Enligt ekonomiutskottet kan allmänhetens besvärsrätt i fråga om placeringstillstånd enligt bygglagen avgränsas till ägare och innehavare av fastigheter samt en övrig partskrets. Dessutom kan miljöorganisationernas besvärsrätt enligt ekonomiutskottet begränsas till projekt som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa

Betänkande MiUB 6/2026 rd

offentliga och privata projekt. Ekonomiutskottet föreslår därför att miljöskyddsorganisationer endast får överklaga i fråga om projekt på vilka lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas. (EkUU 8/2025 rd) Enligt utredning till utskottet kan bestämmelserna om hörande och information i anslutning till ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig för landets försvar avgränsas på motsvarande sätt som i fråga om placeringstillstånd för omställning till ren energi enligt 63 a § 2 mom. i den gällande bygglagen. Kommunen ska då ge kommunmedlemmar och intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om en tillståndsansökan som gäller en byggnad i ett projekt på vilket lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas. Miljöutskottet lägger fram sina förslag till dessa ändringar nedan.

I de yttranden som utskottet fått har man dessutom fäst uppmärksamhet vid den eventuella risken för hybridpåverkan i tillståndsförfarandet för produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar. I sitt utlåtande (EkUU 8/2026 rd) går ekonomiutskottet in på behovet av att särskilt föreskriva att besvär över placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret ska behandlas skyndsamt. Tillsammans med den föreslagna 186 a § är konsekvenserna av överklagande med hybridpåverkan som syfte väsentligt mindre i olika situationer. Paragrafen gäller möjligheten att bevilja rätt att utföra ett byggnadsarbete eller vidta en annan åtgärd helt eller delvis innan beslutet om undantagslov har vunnit laga kraft, under förutsättning att verkställigheten av beslutet inte gör ändringssökandet onödigt. Ekonomiutskottet har föreslagit för miljöutskottet att besvär över placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar ska behandlas skyndsamt. Miljöutskottet lägger fram ett ändringsförslag om detta nedan.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

25 b §. Tillstånds- och anmälningsförfarande för produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret. I 1 mom. föreslås en teknisk ändring vars syfte är att förtydliga informationsinnehållet i försvarsministeriets utlåtande till den del det är fråga om uppgifter som verksamhetsutövaren enligt 31 § 5 och 6 mom. samt 32 § 4 mom. i lagförslaget inte behöver lämna ut till allmänheten.

104 g §. Delgivning och hörande vid tillståndsförfarandet för produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret. I paragrafen föreslås en teknisk ändring vars syfte är att uttrycka att den föreslagna hänvisningsbestämmelsen är informativ.

2. Lagen om ändring av bygglagen

43 c §. Placeringstillstånd för vissa produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret. Utskottet föreslår en teknisk ändring i paragrafrubriken.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

I 3 mom. föreslås en ändring genom vilken det till bestämmelsen om placeringstillstånd fogas ett omnämnande av försvarsministeriets uppgift att yttra sig om verksamhetsutövarens ansökan.

Utskottet föreslår att 4 mom. ändras så att befogenheten att vid behandlingen av ett placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig för försvaret avvika från kravet på byggplats och dess storlek hör till kommunen i stället för till den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten. Detta motsvarar den övriga behörighetsregleringen i fråga om placeringstillstånd. I alla kommuner är det inte byggnadstillsynsmyndigheten som avgör placeringstillstånd.

46 b §. Förutsättningar för placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret. Utskottet föreslår att bestämmelsen i 1 punkten stryks, där det står att det är en förutsättning för placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret att byggandet inte medför betydande olägenheter med tanke på genomförandet av bestämmelserna i generalplanen. En betydande olägenhet kan vara till exempel att byggandet av vindkraftverk som anvisats i en generalplan som gäller utbyggnad av vindkraft förhindras eller att genomförandet av någon annan generalplan som direkt styr byggandet förhindras. Till följd av ändringen utgör en betydande olägenhet som orsakas genomförandet av generalplanen inget hinder för placeringen av en produktionsanläggning som är viktig för försvaret.

I 2 punkten föreslår utskottet att den bestämmelse stryks där det står att ett villkor för placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig för försvaret är att byggandet inte medför betydande olägenheter för skapandet av de nationellt betydande nätverk för trafik och teknisk service som angetts i landskapsplanen.

Det föreslås att den nya 2 punkten preciseras så att det i bestämmelsen uttryckligen hänvisas till placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för försvaret. Avsikten är att förtydliga att de föreslagna förutsättningarna för placeringstillstånd åsidosätter förutsättningarna för placering enligt 44–46 § i bygglagen.

Det föreslås att den nya 3 punkten preciseras så att den uttryckligen hänvisar till de säkerhetszoner som behövs för produktionen. Det är fråga om zoner som ska hållas fria eller på tillräckligt avstånd från exempelvis produktionsprocessen på grund av säkerhet, smidig drift eller utrustningskrav. Behovet av en säkerhetszon varierar från fall till fall och beror i hög grad på vilken typ av produktionsanläggning som ska placeras. Till exempel kan en fabrik för explosiva varor och en anläggning som tillverkar byggprodukter ha mycket olika behov av en säkerhetszon.

63 b §. Hörande och information om ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att bestämmelserna om allmänhetens deltagande motsvarar bestämmelserna i 63 a § i bygglagen, som gäller placeringstillstånd för omställning till ren energi.

178 a §. Brådskande behandling. Utskottet föreslår en bestämmelse enligt vilken besvär över placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för försvaret ska behandlas skyndsamt.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

179 b §. Besvärsmätt i fråga om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret. I enlighet med ekonomiutskottets utlåtande (EkUU 8/2026 rd) föreslår miljöutskottet att besvärsmätten i fråga om placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar begränsas så att den motsvarar vad som i 179 a § i bygglagen föreskrivs om besvärsmätten i fråga om placeringstillstånd för omställning till ren energi. Den berörda allmänheten i den mening som avses i Seveso III-direktivet definieras således i enlighet med 179 a § 2 och 3 punkten i bygglagen som ägare eller innehavare av en fastighet samt som personer vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. De miljöskyddsorganisationer som nämns i direktivet kan enligt ekonomiutskottets förslag endast överklaga projekt på vilka lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

Ikraftträdandebestämmelsen. I övergångsbestämmelsen föreslås en teknisk ändring som beror på att den nya 178 a § fogas till lagförslaget.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 3/2026 rd med ändringar.
(Utskottets ändringsförslag)*

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

1.

Lag

om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) 6 § 24 punkten och 128 a § 3 mom.,
sådana de lyder, 6 § 24 punkten i lag 1142/2016 och 128 a § 3 mom. i lag 200/2017, samt
fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1142/2016, ett nytt 3 mom., till 6 §, sådan den lyder i lagarna 358/2015, 1142/2016, 1231/2021 och 642/2022, en ny 25 punkt, till lagen nya 20 a

Betänkande MiUB 6/2026 rd

och 25 a–25 c §, till 31 §, sådan den lyder i lag 358/2015, nya 5 och 6 mom., till 32 §, sådan den lyder i lagarna 358/2015 och 659/2018, ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 104 g § som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret, om inte något annat föreskrivs särskilt i denna lag.

6 §

Definitioner

I denna lag avses med

24) *celluloid* ett ämne som innehåller över sextio viktprocent cellulosanitrat och dessutom kamfer,

25) *produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret* en produktionsanläggning som inte är i Försvarsmaktens besittning och som försvarsministeriet har ansett ha en väsentlig betydelse för försvaret.

20 a §

Beaktande av placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

Bestämmelserna i 20 § tillämpas inte, om en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret har beviljats placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret enligt 43 c § i bygglagen.

När ett beslut om tillstånd eller anmälan enligt 23 a, 25 och 59 § fattas för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret i en situation som avses i 1 mom. ska det placeringstillstånd som avses i 1 mom. i denna paragraf tas i beaktande.

25 a §

Prioritering av behandlingen av tillståndsansökan och anmälan i fråga om produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret

Säkerhets- och kemikalieverket eller räddningsmyndigheten ska behandla en sådan tillståndsansökan, anmälan, eller anmälan om ändringar i verksamheten som gäller en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret som primär i förhållande till andra tillståndsansökningar eller anmälningar enligt denna lag.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

25 b §

Tillstånds- och anmälningförfarande för produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret

Utöver vad som i denna lag föreskrivs om tillstånds- och anmälningförfarandet för produktionsanläggningar, ska försvarsministeriet på ansökan av verksamhetsutövaren lämna ett utlåtande till verksamhetsutövaren, om försvarsministeriet anser att den produktionsanläggning för vilken tillstånd enligt denna lag söks eller om vilken en anmälan enligt denna lag görs är en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret. Försvarsministeriet ska i sitt utlåtande ~~lämna uppgifter om verksamhetsutövarens sekretessbelagda uppgifter~~ bedöma och ta ställning till vilken information som verksamhetsutövaren inte behöver lämna ut till allmänheten med stöd av 31 § 5 och 6 mom. samt 32 § 4 mom. i denna lag.

Verksamhetsutövaren ska foga det utlåtande som avses i 1 mom. som en bilaga till en tillståndsansökan eller anmälan som gäller en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret eller till en i 23 § 3 mom. avsedd tillståndsansökan eller anmälan som gäller ändringar i verksamheten vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret.

25 c §

Ändringar i verksamheten vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

Försvarsministeriet ska lämna en anmälan till Säkerhets- och kemikalieverket eller räddningsmyndigheten samt verksamhetsutövaren, om en produktionsanläggning inte längre anses vara en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret. Vid tillstånds- och anmälningförfarandet för produktionsanläggningen samt i fråga om de krav på delgivning som gäller produktionsanläggningen tillämpas inte de bestämmelser som gäller produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret efter att försvarsministeriet har lämnat sin anmälan om saken.

31 §

Verksamhetsutövares informationsskyldighet

Verksamhetsutövaren vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret får i enlighet med försvarsministeriets utlåtande begränsa den information som enligt 1 mom. hålls tillgänglig för allmänheten, om de förutsättningar för handlingssekretess som anges i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) eller i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet (588/2004) uppfylls.

Verksamhetsutövaren vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret får i enlighet med försvarsministeriets utlåtande avstå från att lämna sådan information om kemikalier som orsakar risk för storolycka till allmänheten som avses i 2 mom., om de förutsättningar för handlingssekretess som anges i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet uppfylls.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

32 §

Framläggande av säkerhetsrapporten

Verksamhetsutövaren vid en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret får i enlighet med försvarsministeriets utlåtande begränsa de uppgifter som i säkerhetsrapporten ges allmänheten, om de förutsättningar för handlingssekretess som anges i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet uppfylls.

12 a kap.

Kungörelse och information om tillståndsärenden

104 g §

Delgivning och hörande vid tillståndsförfarandet för produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret

~~Vid hörande och information om ett tillståndsärende som gäller en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret iakttas bestämmelserna om förutsättningar för handlingssekretess i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet.~~
Bestämmelser om förutsättningarna för handlingssekretess vid hörande och information om ett tillståndsärende som gäller en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet.

128 a §

Information till Europeiska kommissionen om produktionsanläggningar och storolyckor

Det som föreskrivs i 1 och 2 mom. gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer och inte heller produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i bygglagen (751/2023) 67 a §, 68 a § 1 mom. samt rubriken för 75 a § och det inledande stycket i 75 a § 1 mom.,
sådana de lyder, 67 a § i lag 809/2025 och 68 a § 1 mom. samt rubriken för 75 a § och det inledande stycket i 75 a § 1 mom. i lag 897/2024, och
fogas till lagen nya 43 c, 46 b, 63 b, 178 a §, 179 b och 186 a § som följer:

43 c §

~~Placeringstillstånd för vissa produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på försvaret~~ Placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

Om den som ansöker om bygglov begär det, ska det avgöras om förutsättningarna för placering av en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret föreligger genom ett placeringstillstånd utan detaljplan eller en sådan generalplan i vilken det bestäms att planen får användas som grund för beviljande av bygglov, om det är fråga om

1) en i 6 § 25 punkten i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) avsedd produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret, eller

2) en produktionsanläggning som förutsätts för försvarets beredskapsändamål och som inte är i Försvarmaktens besittning men som med stöd av ett utlåtande av försvarsministeriet har en väsentlig betydelse för försvaret.

Det placeringstillstånd som avses i 1 mom. (*placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret*) kan endast användas om produktionsanläggningen ligger på ett område där det inte finns en gällande detaljplan.

Den som ansöker om bygglov ska foga de utredningar som avses i 62 § till ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret. ~~Till ansökan ska dessutom fogas försvarsministeriets utlåtande genom vilket det har visats att produktionsanläggningen har en väsentlig betydelse för försvaret eller försvarets beredskap.~~ Försvarsministeriet ska på ansökan lämna verksamhetsutövaren utlåtande om produktionsanläggningens betydelse för försvaret eller försvarets beredskap. Den som ansöker om bygglov ska till sin ansökan foga försvarsministeriets utlåtande genom vilket det har visats att anläggningen har väsentlig betydelse för försvaret eller försvarets beredskap.

~~Kommunens byggnadstillsynsmyndighet~~ Kommunen kan vid behandlingen av ett placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret avvika från de föreskrifter i byggnadsordningen som gäller byggplatsen och dess storlek.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

46 b §

Förutsättningar för placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

För placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret förutsätts det att

~~1) byggandet inte medför betydande olägenheter med tanke på genomförandet av bestämmelserna i generalplanen,~~

~~2) byggandet inte medför betydande olägenheter skapandet av de nationellt betydande nätverk för trafik och teknisk service som angetts i landskapsplanen,~~

3) byggandet inte leder till att kvaliteten på livsmiljön försämras avsevärt på ett sätt som inte är motiverat med beaktande av syftet med placeringstillståndet,

4) markägaren eller någon annan rättsinnehavare inte genom placeringstillståndet för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret, åläggs sådana oskäligen begränsningar eller orsakas sådana oskäligen olägenheter som kan undvikas utan att de mål som ställs för placeringstillståndet eller de krav som ställs på det åsidosätts,

5) byggplatsen till sitt läge är sådan att den även möjliggör för produktionen behövliga säkerhetszoner,

6) det inte finns risk för översvämning, ras eller jordskred på byggplatsen,

7) det vid planeringen har beaktats att produktionsanläggningen passar in i den byggda miljön och landskapet,

8) det till byggplatsen finns användbara infartsvägar från minst två riktningar eller att det är möjligt att ordna sådana,

9) vattentillgången, avloppsvattnet och dagvattnet kan skötas utan olägenheter för miljön,

10) ordnandet av vägar, vattentillgång eller avlopp inte orsakar kommunen eller staten särskilda kostnader,

11) byggandet inte medför oskäligen olägenheter för grannarna och inte i mer än ringa omfattning försvårar bebyggandet av grannfastigheterna,

12) byggandet är lämpligt med tanke på skapande av samhällstekniska nät och trafikleder samt trafiksäkerheten,

13) placeringen av produktionsanläggningar som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor och som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EG är lämplig med tanke på förebyggande av storolyckor och begränsning av följderna av dem för människors hälsa och miljön på så sätt att produktionsanläggningen placeras på ett sådant avstånd från bostadsområden, byggnader och områden som är i allmänt bruk, rekreationsområden, områden som är särskilt känsliga med tanke på naturen samt i möjligaste mån från landsvägs- och järnvägsnätets huvudleder som motsvarar den säkerhetszon som hanteringen av kemikalierna eller de explosiva varorna förutsätter.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

63 b §

Hörande och information om ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

Kommunen ska tillkännage att en ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret anhängiggjorts och höra grannarna och dem vars boende, arbete eller övriga förhållanden kan påverkas betydligt av byggprojektet. Sökanden kan till sin ansökan foga en tillförlitlig utredning om att grannarna eller en del av grannarna är medvetna om handlingar och uppgifter med relevans för projektet och en redogörelse för deras eventuella ställningstaganden till projektet.

Kommunen ska dessutom ge kommunmedlemmar och ~~den berörda allmänheten tillfälle att framföra sina åsikter om en ansökan som gäller placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret~~ intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om en tillståndsansökan som gäller en byggnad i ett projekt på vilket lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

Sökanden ska på byggplatsen tillkännage att en tillståndsansökan är anhängig.

Närmare bestämmelser om hörande och lämnande av information får utfärdas genom förordning av statsrådet.

67 a §

Utlåtande om ansökan om placeringstillstånd för omställning till ren energi eller placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

Kommunen ska begära utlåtande om en ansökan om placeringstillstånd för omställning till ren energi av Tillstånds- och tillsynsverket, landskapsförbundet samt av andra statliga myndigheter vars verksamhetsområde tillståndsansökan i avsevärd mån gäller.

Kommunen ska begära utlåtande om en ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret av försvarsministeriet, landskapsförbundet, välfärdsområdets räddningsmyndighet samt av andra statliga myndigheter vars verksamhetsområde tillståndsansökan i avsevärd mån gäller.

68 a §

Tidsfrist för behandling av ansökan om bygglov och påföljder vid försummelse av tidsfristen

Byggnadstillsynsmyndigheten ska avgöra en ansökan om bygglov inom tre månader från det att ansökan om bygglov inklusive bilagor har anhängiggjorts vid byggnadstillsynen och bilagorna möjliggör en behandling av ansökan. Ansökan om bygglov för särskilt krävande byggprojekt där projekteringsuppgiften är exceptionellt krävande och ansökan om placeringstillstånd för omställning till ren energi samt ansökan om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret ska avgöras inom sex månader från det att tillståndsansökan inklusive bilagor har anhängiggjorts vid byggnadstillsynen och bilagorna möjliggör en behandling av ansökan.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

75 a §

Bedömning av konsekvenserna av placeringstillstånd för omställning till ren energi och placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

I samband med placeringstillstånd för omställning till ren energi eller placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret ska den som påbörjar byggprojektet beroende på projektets omfattning utreda vilka betydande direkta och indirekta konsekvenser genomförandet av planen har för

178 a §

Brådskande behandling

Besvär över ett placeringstillstånd för en i denna lag avsedd produktionsanläggning som är viktig för försvaret ska behandlas skyndsamt.

179 b §

Besvärsrätt i fråga om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret

Besvärsrätt i fråga om placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret har

- 1) ägaren och innehavaren av en fastighet eller ett annat område som ligger invid eller mittemot,
- 2) ägaren och innehavaren av en sådan fastighet eller ett annat område vars bebyggande eller användning i annat syfte beslutet i väsentlig mån kan påverka,
- 3) den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet direkt påverkar,
- ~~4) den allmänhet som påverkas eller sannolikt påverkas av en olycka och den allmänhet vars intressen ett beslut i en fråga gäller,~~
- 5) kommunen,
- 6) en grannkommun vars planering av områdesanvändningen beslutet påverkar,
- 7) Tillstånds- och tillsynsverket,
- 8) en annan än i ~~5-74-6~~ punkten avsedd myndighet i ärenden som hör till dess verksamhetsområde.

Besvärsrätt har dessutom inom sitt verksamhetsområde en registrerad sammanslutning vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård, om placeringstillståndet gäller en byggnad i ett projekt på vilket lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

186 a §

Påbörjande av byggande av en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret utan ett lagakraftvunnet undantagslov

Om bygglov i enlighet med 186 § beviljas på grundval av ett undantagslov som inte har vunnit laga kraft för en i 43 c § 1 mom. 1 eller 2 punkten avsedd produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret eller produktionsanläggning som förutsätts för försvarets beredskapsändamål, får kommunens byggnadstillsynsmyndighet av grundad anledning i samband med beslutet om bygglov med avvikelse från 186 § bevilja rätt att utföra ett byggnadsarbete eller vidta en annan åtgärd helt eller delvis innan beslutet om undantagslov har vunnit laga kraft, under förutsättning att verkställigheten av beslutet inte gör ändringssökandet onödigt. Fullföljdsdomstolen kan med anledning av besvär upphäva den rätt att utföra ett byggnadsarbete eller vidta en annan åtgärd som beviljats i bygglovet helt eller delvis innan beslutet om undantagslov har vunnit laga kraft eller ändra det eller även i övrigt förbjuda verkställigheten av tillståndsbeslutet. Över ett beslut av förvaltningsdomstolen i ett ärende som avses i detta moment får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen endast i samband med att besvär anföras över avgörandet i huvudsaken.

Den som ansöker om tillstånd ska ställa godtagbar säkerhet för restaurering av byggplatsen samt ersättande av övriga olägenheter, skador och kostnader som upphävandet av beslutet eller en ändring av tillståndet kan förorsaka. Skyldigheten att ställa säkerhet gäller inte staten, kommuner eller samkommuner. Kommunens byggnadstillsynsmyndighet ska i samband med tillståndsansökan begära utlåtande av försvarsministeriet.

Rätt att utföra ett byggnadsarbete eller vidta en annan åtgärd enligt 1 mom. kan under de förutsättningar som föreskrivs i 1 och 2 mom. beviljas också på separat ansökan som görs under besvärstidens gång eller inom 30 dagar efter besvärstidens utgång. Beslutet ska fattas utan onödigt dröjsmål. På meddelande av beslut tillämpas 70 §. Förvaltningsdomstolen och de som sökt ändring ska omedelbart underrättas om att rätt att påbörja byggnadsarbeten beviljats. Den som anför besvär över ett beslut i huvudsaken får hos förvaltningsdomstolen yrka på upphävande eller ändring av ett avgörande som avses i detta moment utan att särskilt anför besvär över det. I fråga om sökandet av ändring gäller i övrigt vad som föreskrivs i 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Det i 43 c, 46 b, 63 b, 67 a, 68 a, 75 a, 178 a och 179 b § i denna lag avsedda placeringstillståndet för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret samt möjligheten att bevilja rätt att påbörja byggande utan ett lagakraftvunnet undantagslov enligt 186 a § tillämpas på en sådan produktionsanläggning för vilken ansökan om bygglov är anhängig vid byggnadstillsynsmyndigheten vid ikraftträdandet av denna lag eller blir anhängig efter lagens ikraftträdande.

Betänkande MiUB 6/2026 rd

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder möjligheterna att genom utveckling av kemikaliesäkerhetslagstiftningen underlätta genomförandet av byggprojekt som placeras med placeringstillstånd för omställning till ren energi.

Helsingfors 7.4.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenni Pitko gröna
vice ordförande Pinja Perholehto sd
medlem Marko Asell sd (delvis)
medlem Noora Fagerström saml (delvis)
medlem Eveliina Heinäluoma sd (delvis)
medlem Petri Huru saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Vesa Kallio cent (delvis)
medlem Mai Kivelä vänst (delvis)
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Johan Kvarnström sd (delvis)
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Merja Rasinkangas saf (delvis)
medlem Tere Sammallahti saml
medlem Sara Seppänen saf
medlem Saara-Sofia Sirén saml
ersättare Ville Väyrynen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.

Betänkande MiUB 6/2026 rd Reservation 1 /vänst

Reservation 1

Motivering

I propositionen (RP 3/2026 rd) föreslås det att det ska bli möjligt att avvika från kraven på tillstånds- och anmälningsförfarandet för produktionsanläggningar och kraven på placering av produktionsanläggningar så att en produktionsanläggning som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor och som är viktig med tanke på försvaret kan uppföras utan planläggning med stöd av placeringstillståndspraxis för bygglov, på grundval av ”placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret”. Möjligheten att förbigå planlägningsförfarandet avgörs i praktiken genom ett utlåtande av försvarsministeriet. Tillståndsansökan eller anmälan för denna typ av produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret kan enligt förslaget prioriteras vid myndighetsbehandlingen.

Jag kan inte ställa mig bakom propositionen i dess nuvarande form och inte heller i miljöutskottets betänkande om den. Propositionen har stor tyngd och den har beretts enligt ett alltför brådskande tidsschema. Därför finns det kvar oklara motiveringar och förslag till bestämmelser där. Det konstaterade också justitieministeriet i en utredning till utskottet.

Med tanke på en god lagberedning är det också problematiskt att remisstiden var kortare än vanligt. Enligt anvisningarna för hörande vid författningsberedning ska tiden för inlämnande av utlåtande om ett författningsförslag vara minst sex veckor och i omfattande projekt minst åtta veckor. Det reserverades dock endast knappt tre veckor för utlåtandeförfarandet i anslutning till denna proposition, vilket motiverades med brådska på grund av den nationella säkerheten. Mycket korta remisstider är problematiska med tanke på god lagberedningssed, den grundlagsfästa rätten till inflytande och ett korrekt fullgörande av de skyldigheter att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som är bindande för lagstiftaren och regeringsmakten. Som justitiekanslern konstaterar i sitt yttrande hade det varit motiverat att reservera gott om tid för att yttra sig om ett lagförslag som gäller den nationella säkerheten.

Syftet med planläggning är att områdesanvändningen ska vara förutsägbar, systematisk och samordnad och att olika markanvändningsbehov och ekonomiska, sociala och ekologiska behov ska beaktas. Planläggningen bör därför kunna åsidosättas endast av vägande skäl när kommunernas normala planlägningsprocess uppenbart inte kan nå de uppställda målen, såsom att förbättra försvarets funktionsförmåga i ett geopolitiskt instabilt världsläge.

De anläggningar som är viktiga för landets försvar och som avses i propositionen är inte obetydliga med tanke på områdesanvändningen och de markområden som de kräver är inte små. Dessutom kan de ha skadliga konsekvenser för naturen och säkerheten i den närliggande boendeomgivningen. Därför bör placeringstillståndet för produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på landets försvar tillämpas endast på noggrant avgränsade projekt.

Specialmotiveringen är mycket snäv i fråga om de i bygglagen föreslagna förutsättningar för placeringstillstånd för en produktionsanläggning som är viktig med tanke på försvaret (46 b §)

Betänkande MiUB 6/2026 rd Reservation 1 /vänst

och av specialmotiveringen framgår inte hur till exempel en avsevärd försämring av kvaliteten på livsmiljön ska tolkas i samband med tillståndsprocessen. I förutsättningarna för placering saknas också helt och hållet en separat bestämmelse om bevarande av särskilda naturvärden. Villkor för tillstånd att placera en produktionsanläggning som är viktig för försvaret bör utöver det som föreslås i propositionen vara att I) byggandet är landskapsmässigt lämpligt och inte försvårar bevarandet av särskilda värden i natur- eller kulturmiljön eller tryggheten av rekreationsbehoven, och att II) byggnaden lämpar sig för den byggda miljön och landskapet samt uppfyller kraven på skönhet, högkvalitativ arkitektur eller harmoni. Vid tillämpningen av placeringstillstånd är det enligt min mening också viktigt att produktionsanläggningen är av väsentlig betydelse för Finlands eget försvar. Normala bestämmelser bör tillämpas på projekt som tydligt siktar på att komma in på exportmarknaden.

Att ytterligare en ny form av markanvändning tillåts köra över planläggningen kommer att leda till att den kommunala planläggningen åter förlorar en del av sin betydelse som en av de främsta hörnstenarna för den lokala demokratin. Eftersom kommunernas självstyrelse tryggas i 121 § i grundlagen, hade det varit motiverat att också föra propositionen till grundlagsutskottet för bedömning. Förbigående av planläggningen och därmed åsidosättande av den kommunala demokratin kan minska förtroendet för de aktörer som fattar beslut och minska projektens godtagbarhet, vilket för sin del kan leda till fler överklaganden.

Den besvärsmöjlighet som ingår i praxisen för placeringstillstånd är i princip begränsad, eftersom den åsidosätter medborgarnas möjligheter att påverka kommunens planläggningsprocess. I förslaget till ändring av bygglagen föreslås inte längre, till skillnad från utkastet, besvärsmöjlighet inom sitt verksamhetsområde för en sådan registrerad sammanslutning vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård. De registrerade sammanslutningarnas såsom naturvårdsorganisationernas besvärsmöjlighet har fått ökad betydelse vid tillsynen över lagligheten i takt med att myndigheternas besvärsmöjligheter i lagstiftningen om områdesanvändning har minskat, och denna rätt bör inte begränsas. Jag ställer mig heller inte bakom den avgränsning av besvärsmöjligheten som ekonomiutskottet föreslår i sitt utlåtande genom att ”den allmänhet vars intressen ett beslut i en fråga gäller” (179 b § i bygglagen) fräntas sin besvärsmöjlighet.

Enligt min mening är det inte heller helt problemfritt att inleda byggandet av en produktionsanläggning som är viktig för försvaret utan ett lagakraftvunnet undantagslov (186 a § i bygglagen). Justitieministeriet har i en utredning till miljöutskottet bedömt att paragrafen innehåller en ny typ av reglering som kan inverka på tillgodoseendet av rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen. Bestämmelsen gör det i praktiken möjligt att inleda och slutföra byggandet trots att undantagslovet enligt bygglagen ännu inte har vunnit laga kraft. Detta väcker frågan om i vilken utsträckning ett sådant tillstånd att inleda byggandet gör rätten att överklaga de facto meningslös, trots att den som ansöker om tillstånd är skyldig att ställa säkerhet för att återställa situationen. Godkännandet av en sådan ny typ av reglering i detta sammanhang kan dessutom leda till att motsvarande regleringslösning i fortsättningen utnyttjas också i andra situationer, vilket skulle ha en mer omfattande inverkan på systemet för ändringssökande i områdesanvändningen som helhet. Propositionen lämnar det också oklart om ett nytt, separat utlåtande ska begäras från försvarsministeriet vid behandlingen av ett ärende som gäller rätten att påbörja byggarbetena och hur detta utlåtande förhåller sig till det tidigare utlåtandet för ansökan om undantagslov.

Betänkande MiUB 6/2026 rd
Reservation 1 /vänst

Propositionens konsekvenser för miljön är svåra att förutse, men regeringen verkar i konsekvensbedömningen i stor utsträckning ha åsidosatt denna omständighet genom att konstatera att förslaget inte har några betydande miljökonsekvenser. Det är mycket möjligt att förbigående av planläggningen och lindring av placeringsförutsättningarna leder till markanvändning som inte beaktar den miljö som är värdefull för kommunen på samma sätt som den kunde beaktas i planlägningsförfarandet. Konsekvensbedömningen ska göras grundligare i detta avseende och miljöaspekterna ska beaktas på det sätt som beskrivs ovan i paragrafen om förutsättningarna för placeringstillstånd för en produktionsanläggning.

Slutligen är det värt att notera att planlägningsprocessen i sig inte är långsam. Processen kan fördröjas av besvär, men de kan göras betydligt smidigare genom att öka förvaltningsdomstolarnas resurser i stället för att ingripa i besvärsrättens omfattning. Det finns skäl att bedöma om propositionens mål kan nås genom att öka myndighetsresurserna för de flaskhalsar som identifierats i den nuvarande processen så att beslut om områdesanvändningen i fråga om produktionsanläggningar som är viktiga med tanke på landets försvar förblir en del av kommunernas normala planläggning.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen,

*att riksdagen godkänner ett uttalande (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en motsvarande proposition som bättre beaktar principerna för god lagberedning och vars konsekvensbedömning och förslag till bestämmelser beaktar en noggrant avgränsad och ändamålsenlig tillämpning av placeringstillstånd för produktionsanläggningar som är viktiga för landets försvar, de grundlagsfästa aspekterna på kommunernas självstyrelse samt ett omfattande och faktiskt tillgodosedd av besvärsrätten.

Helsingfors 7.4.2026

Mai Kivelä vänst

Betänkande MiUB 6/2026 rd Reservation 2 /gröna, sd

Reservation 2

Motivering

Regeringens proposition RP 3/2026 rd innehåller med tanke på landets försvar viktiga ändringar i bygglagen och lagen om kemikaliesäkerhet. Vi anser att ändringarna i propositionen är motiverade, men vi kan inte instämma i de paragrafändringar som gjorts i utskottet. Utskottets ändringar inskränker rätten till inflytande och försvårar dessutom i onödan samordningen av olika markanvändningsformer.

Utskottet föreslår att 149 b § i bygglagen ändras så att besvärsrätten enligt propositionen fräntas den allmänhet som påverkas eller sannolikt påverkas av en olycka vid en produktionsanläggning och den allmänhet vars intressen ett beslut i en fråga gäller. Det är en onödig och svagt motiverad inskränkning av medborgarnas rättigheter och möjligheter att påverka.

Den ändrade formuleringen innebär begränsningar för både medborgarna och organisationerna. Som det konstateras i utskottets betänkande och ekonomiutskottets utlåtande till miljöutskottet är det fråga om tolkning av skyldigheterna enligt Seveso III-direktivet och Århuskonventionen. Som utskottet konstaterar i sitt betänkande har besvärsrätten i Finland i allmänhet tolkats extensivt utifrån bägge. Ändringarna i kemikaliesäkerhetslagen och bygglagen gäller anläggningar som är allmänfarliga och därför kan ha omfattande konsekvenser för områden som är mycket större än kommungränserna.

Likaså är besvärsrätten och sökande av ändring i ärenden som gäller den egna livsmiljön en viktig del av rätten till inflytande och inverkar också på upplevelsen av rättvisa i samhället. Att garantera frivilligorganisationerna besvärsrätt är en viktig metod för medborgarinflytande och en inskränkning av den hotar processernas och slutresultatens legitimitet i medborgarnas ögon.

Sammantaget är ekonomiutskottets motivering till att besvärsrätten inskränks jämfört med propositionen inte tillräckligt vägande.

Utskottet föreslår också att de två första punkterna i 46 b § 1 mom. i bygglagen stryks. De innebär en avgränsning i och med att byggandet inte får medföra betydande olägenhet för genomförandet av bestämmelserna i generalplanen eller de nationellt betydande nät för trafik och teknisk service som anvisats i landskapsplanen. Jag anser att denna avgränsning är en försämring jämfört med propositionen.

Även om planläggningsprocessen uteblir vid placeringstillstånd är det ändå viktigt att se till att olika former av markanvändning samordnas. Om man med placeringstillstånd kan förbigå de aspekter som avses i 46 b § 1 mom. 1 och 2 punkten i propositionen, försvåras samordningen av målen för markanvändningen och placeringstillståndet kan medföra kännbar och onödig olägenhet för andra viktiga mål i markanvändningen i området.

Betänkande MiUB 6/2026 rd
Reservation 2 /gröna, sd

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt propositionen.

Helsingfors 7.4.2026

Jenni Pitko gröna
Pinja Perholehto sd
Marko Asell sd
Eveliina Heinäluoma sd
Johan Kvarnström sd